

Eduskunnan sosiaali- ja terveystoimikunta

**HE 96/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi
kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta**

Eteva kuntayhtymä

Toimitusjohtaja Katrina Harjuhahto-Madetoja

17.2.2016

Eteva 2016 pähkinänkuoressa

- Suurin vammaisalan osaamiskeskus Suomessa
- Etevan alueen väestöpohja n. 1,3 miljoonaa asukasta
- Omistajakuntia **45** Uudellamaalla sekä Kanta- ja Päijät-Hämeessä
→ **kolmen maakunnan alueella, pääosin Uudellamaalla**
- Palveluja käyttäviä henkilöasiakkaita noin **1 600**
- Henkilökuntaa noin **1 300**, joista **95 %** lähityöntekijöitä
- Liikevaihto n. **73,4 miljoonaa euroa**
- Asumispalvelut, päiväaikainen toiminta, perhehoito, kehitysvammapsykiatrian yksiköt, laaja-alaiset asiantuntijapalvelut
 - **Kevyestä raskaaseen**
 - **Asiakkaita myös muista kuin jäsenkunnista (mm. Helsinki)**
- Erityishuoltopiirin lakisääteiset tehtävät

32 § Tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon ottaminen

- Tahdosta riippumattoman erityishuollon yhtenä edellytyksenä on, ettei henkilö kykene tekemään hoitoaan ja huolenpitoaan koskevia ratkaisuja eikä ymmärtämään käyttäytymisensä seurauksia
- HE:ssä ei määritellä, miten tämä itsemääräämiskyvyn arviointi toteutetaan, mitä menetelmiä tässä käytetään, missä arviointi tapahtuu ja ketkä arvioinnin toteuttavat
- Tältä osin HE vaatisi tarkennusta
- Arvioinnin toteuttamiseen tulisi osallistua ainakin psykologin, kehitysvamma-alan lääkärin ja sosiaalityön edustajan
- Myös asiakkaan lähityöntekijöitä tulisi kuulla tässä yhteydessä

32 § Tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon ottaminen

- Tahdosta riippumaton erityishuolto toteutetaan HE:n mukaan tehostetun palveluasumisen yksikössä tai laitoksessa
 - Kehitysvammahuollossa ei tällä hetkellä käytetä termiä tehostettu palveluasuminen
 - Tämä määritelmä on tehtävä ennen lain voimaantuloa
- Nyt on tehty rajausta, että tehostetussa palveluasumisessa asiakas ei voi olla vuokrasuhteessa palveluntuottajaan
 - Tässä tulisi mennä sisältö edellä: asiakkaan toimintakyvyn ja henkilöstön osaamisen tulisi olla ratkaisevassa asemassa, ei mahdollisen vuokrasuhteen
- Esimerkiksi Etevässä kehitysvammapsykiatrian yksiköt ovat avohuoltoa, koska laitoshuolto on purettu kokonaan joitakin vuosia sitten
 - Laitospurku on myös valtakunnallinen tavoite vuoteen 2020 mennessä

33 § Tahdosta riippumattomasta erityishuollosta päättäminen

- HE:n mukaan erityishuollon johtoryhmä voi kirjallisen hakemuksen perusteella määrätä henkilön toimitettavaksi tutkimukseen hänen tahdostaan riippumatta
- HE:ssä ei määritellä, minkä ajan kuluessa hakemuksen tekemisestä asiakas voidaan määrätä tai ottaa tutkimuksiin
 - Mielenterveyslain mukaiseen tarkkailuun ottaminen edellyttää aikaisintaan kolme päivää aikaisemmin laadittua tarkkailulähetettä
 - Kehitysvammahuollossa kolmen päivän määräaika voi olla liian lyhyt, mutta se voisi olla esimerkiksi seitsemän päivää

42 b § Rajoitustoimenpiteiden käyttöä koskevien säännösten soveltamisala

- Rajoitustoimenpiteitä voidaan HE:n mukaan käyttää tehostetun palveluasumisen yksikössä tai laitoksessa
- HE:n mukaan rajoitustoimenpiteitä ei voisi käyttää työ- ja päivätoiminnassa
- Päiväaikaisessa toiminnassa on erittäin haastavia asiakkaita, jolloin sekä heidän että muiden asiakkaiden turvallisuuden näkökulmasta rajoitustoimenpiteiden käyttö on joissakin tilanteissa perusteltua ja jopa välttämätöntä
- Tämä on myös ihmisoikeuskysymys, koska linjaus voi johtaa siihen, etteivät edellä mainitut henkilöt pääse lainkaan työ- ja päivätoiminnan piiriin
 - Olemme kaikki yksilöitä

42 b § Rajoitustoimenpiteiden käyttöä koskevien säännösten soveltamisala

- Sovelletaanko lakia ainoastaan henkilöihin, joilla on diagnoosina kehitysvammaisuus, vai myös henkilöihin, joilla on jokin muu psyykkisen kehityksen häiriö
- Esimerkiksi autistisella henkilöllä ei välttämättä ole kehitysvammadiagnoosia, mutta hänen itsemääräämiskykynsä saattaa olla alentunut ja hänellä saattaa esiintyä vaikeaa haastavaa käyttäytymistä

42 d § Rajoitustoimenpiteiden käytön yleiset edellytykset

- HE:n mukaan rajoitustoimenpiteiden käytön yhtenä edellytyksenä on, ettei henkilö kykene tekemään hoitoaan ja huolenpitoaan koskevia ratkaisuja eikä ymmärtämään käyttäytymisensä seurauksia
- Itsemääräämiskyvyn arvioinnin osalta tarvittaisiin tarkempaa ohjeistusta
 - Vrt. tahdosta riippumattoman erityishuollon sääntely (ks. 32 §)

42 f § Kiinnipitäminen

42 i § Lyhytaikainen erillään pitäminen

- HE:ssä puhutaan lyhytaikaisesta kiinnipitämisestä
 - Toisinaan tarvitaan pitkäaikaista kiinnipitämistä, joka voi kestää useitakin tunteja, jos asiakas ei rauhoitu
- Henkilön kiinnipitämiseksi ei ehdotetun säännöksen nojalla saisi käyttää voimankäyttö- tai muita välineitä
 - Tähän mennessä Etevassa on kiinnipitämisessä käytetty esimerkiksi painopeittoa
 - Tämä on jopa inhimillisempi tapa toimia kuin fyysinen kiinnipitäminen
- HE:ssä puhutaan lyhytaikaisesta erillään pitämisestä, jonka kestoksi on määritelty enintään kaksi tuntia
 - Rajatulle haastavalle asiakasryhmälle kaksi tuntia on liian lyhyt aika

Toimenpiteet, joita HE:ssä ei säädelä rajoitustoimenpiteinä

- Rajoittavien välineiden tai asusteiden käyttö
- Lääkkeiden antaminen asiakkaan tahdosta riippumatta
- Hoidolliset rajoitustoimenpiteet, verikokeiden ottaminen ja terveydenhoito asiakkaan tahdosta riippumatta
- Yhteydenpidon rajoittaminen
- Poistumisen estäminen ja liikkumisvapauden rajoittaminen
- Käytännössä näitä rajoitustoimenpiteitä jatkossakin varmasti tarvitaan ja käytetään
 - On hyvin ongelmallista, jos näitä käytetään ”villisti” ilman ohjeistuksia ja valvontaa

Kaikkein heikoimmassa asemassa olevien itsemääräämisoikeus

- Kaikkein heikoimmassa asemassa ovat ne asiakkaat, jotka eivät pysty ilmaisemaan omaa tahtoaan ja joilla ei ole aktiivisia omaisia
- Myös edunvalvontalainsäädäntöä tulisi uudistaa heidän itsemääräämisoikeutensa vahvistamiseksi
 - Erityisesti laajennettu edunvalvonta

Etevan strategiatalo

Etevan visio

Missä haluamme olla
strategiakauden päättyessä?

VISIO 2017

Eteva - vaikuttavia palveluja ja omannäköistä elämää

Uudistuva ja
uudistava
edelläkävijä

Asiakaslähtöinen
ja monimuotoinen
palveluntuottaja

Hyvinvoiva ja
tuottava yhteisö

Etevan strategiset valinnat

Missä meidän on **onnistuttava**?

Toiminta ja talous tasapainossa

Etevan arvot

Mihin uskomme?

Positiivinen uskallus, yhteistyön voima,
ihmisen kunnioittaminen ja avoimuus

Etevan missio

Miksi olemme olemassa?

Eteva on alansa edelläkävijä, joka edistää
asiakkaidensa elämänlaatua ja hyvää elämää